

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ СТІЛЬЦІВ З ПНЕВМАТИЧНОЇ ГВИНТІВКИ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Анатолій Лопатьєв^{1,2}, Андрій Демічковський¹, Василь Ткачек¹

¹Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

²Центр математичного моделювання Інституту прикладних проблем механіки
і математики ім. Я.С. Підстригача

DOI: 10.17309/apfvs.2020.05

Анотація

Мета дослідження – встановити особливості техніко-тактичної підготовки кваліфікованих стрільців з пневматичної гвинтівки на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Матеріали та методи. Для вирішення поставлених завдань було використано наступні методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, педагогічні спостереження. Аналіз науково-методичної літератури дав змогу встановити, що кількість індивідуальних програм з підготовки стрільців з пневматичної гвинтівки не задовольняє сучасні потреби стрілецького спорту. Педагогічні спостереження використано для вивчення особливостей техніко-тактичного виконання змагальних вправ кваліфікованих спортсменів, а також їх рухових здібностей.

Результати. Детальний аналіз змагальної діяльності дозволив визначити, що фази виконання пострілу «прицілювання», «виконання пострілу – активний постріл», «налаштування на постріл» є інформативними показниками техніко-тактичних дій кваліфікованих спортсменів у стрільбі з пневматичної гвинтівки. Було проаналізовано ряд навчально-методичних документів: навчальна програма з підготовки стрільців з кульової стрільби для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та навчальних закладів спортивного профілю; спеціалізована література з підготовки стрільців. У процесі аналізу визначено, що співвідношення наведених сторін підготовки не дає можливості проведення ефективного процесу підготовки спортсменів для досягнення високих спортивних результатів в межах діючих правил змагальної діяльності.

Висновки. Детальний аналіз спеціалізованої навчально-методичної літератури для стрільців з пневматичної гвинтівки дозволив встановити, що в групах спеціалізованої базової підготовки спортсменів усі види підготовки виглядають наступним чином: теоретична підготовка зменшується з 3,44% до 2,6%, загальна фізична зменшується з 15,0% до 13,2%, спеціальна фізична підготовка зменшується з 17,21% до 15%, технічна підготовка зростає з 53,5% до 54,7%, участь у змаганнях збільшується з 9,05% до 11,7%, інструкторська та суддівська практика зростає з 1,8% до 2,8%.

Ключові слова: підготовка кваліфікованих спортсменів, техніко-тактичні дії, пневматична гвинтівка.

Вступ

Вдосконалення процесу підготовки стрільців з пневматичної гвинтівки вимагає правильного вибору навчально-методичних напрямів та виявлення резервів спортсменів. Доречно описати можливі шляхи вдосконалення системи спортивної підготовки в стрільбі кульовій наступним шляхом: орієнтація на індивідуальні здібності кожного спортсмена; побудова системи підготовки та визначення раціональної структури спортивної діяльності; розробка індивідуальних програм підготовки (Kurzwaski, 2005; Kijowski, 2006; Власов, Лопатьєв, Виноградський, & Демічковський, 2010; Демічковський, 2019).

Наявна спеціалізована наукова та навчально-методична література не враховує сучасного характеру підготовки стрільців з пневматичної гвинтівки, відсутні методичні рекомендації до індивідуалізації навчально-тренувального процесу, а також індивідуальні програми з удосконалення підготовки спортсменів.

Щодо питання підготовки спортсменів у складнокоординаційних видах спорту на етапі спеціалізованої базової підготовки науковці наголошують, що повинні створюватися всебічні передумови до наступних етапів, метою яких є досягнення найвищих результатів (Платонов, 2004; Волков, Кукса, Дронов, Старінський, Богіно, & Петросюк, 2009; Демічковський, 2017).

Мета дослідження – встановити особливості техніко-тактичної підготовки кваліфікованих стрільців з

пневматичної гвинтівки на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Матеріали та методи

Організація дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано наступні методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, педагогічні спостереження. Аналіз науково-методичної літератури дав змогу встановити, що кількість індивідуальних програм не задовольняє сучасні потреби підготовки спортсменів. Педагогічні спостереження використано для вивчення особливостей техніко-тактичного виконання змагальних вправ кваліфікованих спортсменів, а також їх рухових здібностей. Проведення педагогічного спостереження відбувалося безпосередньо під час виконання змагальної діяльності на чемпіонатах України.

Результати

Постріл як одиниця виконання навчально-тренувальної та змагальної діяльності розподілявся на фази («прицілювання», «виконання пострілу – активний постріл», «налаштування на постріл», «загальний час»). Такий поділ надає можливість ефективно проаналізувати рівень техніко-тактичної підготовленості стрільця з пневматичної гвинтівки, що у свою чергу надасть можливість покращити ефективність процесу підготовки стрільців на основі написаних індивідуальних програм вдосконалення техніко-тактичної підготовки на етапі спеціалізованої базової підготовки.

В спеціалізованій навчально-методичній літературі вказується, що зміст спортивної підготовки стрільців з пневматичної гвинтівки на етапі спеціалізованої базової підготовки є: розвиток загальних і спеціальних фізичних якостей; підвищення рівня техніко-тактичної майстерності, розвиток вольових і спеціальних психічних якостей; збільшення тренувальних і змагальних навантажень, доведення їх величин до вимог великого стрілецького спорту.

Розглядаючи техніко-тактичну підготовку можемо наголосити, що: технічна підготовка – це вдосконалення спортивної техніки шляхом зміни динамічних та кінематичних параметрів структури рухів під час виконання пострілу з урахуванням індивідуальних особливостей спортсмена, відповідність техніки виконання сучасним умовам змагальної діяльності та морфо-функціональним можливостям організму спортсмена під час виконання пострілу за змагальної вправи, забезпечення стійкості техніки до дії збурюючих чинників; тактична підготовка – вдосконалення та розробка тактики шляхом аналізу особливостей майбутніх змагань, з урахуванням їх умов, оволодіння головними елементами, прийомами, варіантами тактичних дій під час виконання пострілу у змаганнях.

Проаналізувавши науково-методичну документацію встановлено, що в навчальній програмі з підготовки стрільців зі стрільби кульової для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та навчальних закладів спортивного профілю вказано: теоретична підготовка становить – 3,44% - 2,6%; загальна фізична підготовка – 15,0% - 13,2%; спеціальна фізична

підготовка – 17,21-15,0%; технічна підготовка – 53,5-54,7%; участь у змаганнях, складання нормативів – 9,05-11,7%; інструкторська та суддівська практика – 1,8-2,8%.

На нашу думку тактична підготовка як елемент спортивної підготовки стрільців з пневматичної гвинтівки має бути відображена у програмі окремим блоком. Шляхи реалізації тактичної підготовки: за допомогою імітаційних тренувань, відпрацювати в навчально-тренувальних умовах вплив збурюючих чинників.

Як свідчить практика спеціально-підготовчці вправи на етапі спеціальної базової підготовки позитивно впливають на якість підготовки кваліфікованих спортсменів, тому що вони включають елементи змагальної діяльності та дії, які за формою та структурою наближені до них. Спеціально-підготовчці вправи допоможуть спортсменові підвищити функціональний потенціал організму, адаптувавши його до специфічних умов змагальної діяльності.

Науковці та практики зі спортивної підготовки рекомендують використовувати вправи біля граничної (90% максимального рівня) та граничної складності (більше 95% максимального рівня), однак об'єм не повинен перевищувати – 10-15% загального об'єму в навчально-тренувальному навантаженні.

Дискусія

Припускалося, що на основі аналізу навчально-методичної документації підготовки стрільців із пневматичної гвинтівки на етапі спеціалізованої базової підготовки можливо визначити особливості використання спеціально-підготовчих засобів для удосконалення техніко-тактичної підготовки. Аналіз науково-методичної літератури показав, що наявна невідповідність між обсягом навчально-тренувального навантаження стрільців на етапі спеціалізованої підготовки та напрямками підготовки.

У результаті аналізу встановлено, що тактична підготовка не відокремлена як окремий напрямок за яким відбувається професійна підготовка стрільців на етапі спеціалізованої базової підготовки. Наведені пропозиції доповнюють засоби та методи техніко-тактичної підготовки як окремих напрямів підготовки, що доповнюють один одного.

Висновки

В роботі встановлено особливості техніко-тактичного удосконалення стрільців з пневматичної гвинтівки на етапі спеціалізованої базової підготовки. Наголошено, що використання спеціально-підготовчих вправ з розвитку координаційних якостей позитивно впливають на техніко-тактичну підготовленість спортсменів шляхом підвищення функціонального потенціалу організму.

Детальний аналіз спеціалізованої навчально-методичної літератури для стрільців з пневматичної гвинтівки дозволив встановити, що в групах спеціалізованої базової підготовки спортсменів усі види підготовки виглядають наступним чином: теоретична підготовка зменшується з 3,44% до 2,6%, загальна фізична зменшується з 15,0% до 13,2%, спеціальна фізична підготовка зростає з 17,21% до 15%, технічна підготовка зростає з 53,5% до 54,7%, участь у змаганнях збільшується з 9,05% до 11,7%, інструкторська та суддівська практика зростає з 1,8% до 2,8%.

Список літератури

1. Власов, А.П., Лопатьєв, А.О., Виноградський, Б.А., & Демічковський А.П. (2010). Аналіз рухових дій привиконанні стрілецьких вправ. Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Вісник, (81). ЧДПУ ім. Т.Г. Шевченка. Чернігів, 561-565.
2. Волков, О.І., Кукса, А.П., Дронов, В.А., Старінський, С.І., Богіно, В.І., & Петросюк, А.М. (2009). Навчальна програма для дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та навчальних закладів спортивного профілю. Київ, 63.
3. Демічковський, А. П. (2019). Показники техніко-тактичних дій кваліфікованих спортсменів у стрільбі з пневматичної гвинтівки. Теорія та методика фізичного виховання, 19(4), 186-192.
4. Демічковський, А. (2017). Проблема тактичної підготовки в багаторічній підготовці спортсменів із кульової стрільби. Спортивний вісник Придніпров'я, (2), 54-58.
5. Платонов, В.Н. (2004). Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. К.: Олимпийская литература, 808 с.
6. Пітин, М. (2015). Теоретична підготовка в спорті: монографія. Львів: ЛДУФК, 372.
7. Kurzawski, K. (2005). Metody nauczania i kontroli taktyki strzelania. Artykuł opublikowany w: Strzelectwo sportowe (Nowoczesne rozwiązania szkoleniowe), zeszyt nr 2, Wrocław.
8. Kijowski, A. (2006). Wybrane elementy przygotowania taktycznego. Środki treningowe z zakresu przygotowania taktycznego stosowane w treningu strzeleckim. Artykuł opublikowano w: Strzelectwo sportowe (Nowoczesne rozwiązania szkoleniowe), zeszyt nr 3, Wrocław.

INDIVIDUALIZATION OF TECHNICAL AND TACTICAL TRAINING OF QUALIFIED SHOOTERS WITH AN AIR RIFLE AT THE STAGE OF SPECIALIZED BASIC TRAINING

Anatolij Lopatiev^{1,2}, Andrii Demichkovskiy¹, Vasyl Tkachek¹

¹Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture

²Centre of Mathematical Modelling of IAPMM named after Ya.S.Pidstryhach of NASU

DOI: 10.17309/apfvs.2020.05

The purpose of the study is to establish the features of technical and tactical training of skilled rifles with an air rifle at the stage of specialized basic training.

Materials and methods. The following research methods were used to solve the tasks: analysis and generalization of scientific and methodological literature, pedagogical observations. The analysis of the scientific and methodological literature made it possible to establish that the number of individual programs for the training of shooters with an air rifle does not meet the modern needs of shooting sports. Pedagogical observations were used to study the features of technical and tactical performance of competitive exercises of qualified athletes, as well as their motor abilities.

Results. A detailed analysis of the competitive activity allowed to determine that the phases of execution of the shot «aiming», «execution of the shot - active shot», «setting for the shot» are informative indicators of technical and tactical actions of qualified athletes in air rifle shooting. A number of educational and methodological documents were analyzed: the curriculum

for the training of archery for children and youth sports schools, specialized children and youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sportsmanship and sports schools; specialized literature on shooter training. In the process of analysis it was determined that the ratio of the above aspects of training does not allow for an effective process of training athletes to achieve high sports results within the current rules of competition.

Conclusions. A detailed analysis of the specialized educational and methodical literature for rifle shooters revealed that in the groups of specialized basic training of athletes all types of training are as follows: theoretical training decreases from 3.44% to 2.6%, general physical decreases from 15.0% to 13.2%, special physical training decreases from 17.21% to 15%, technical training increases from 53.5% to 54.7%, participation in competitions increases from 9.05% to 11.7%, instructional and judicial practice increases from 1.8% to 2.8%.

Keywords: training of qualified athletes, technical and tactical actions, air rifle.

Information about the authors:

Lopatiev Anatolij: lopatiiv@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-4474-7558>; Department of Shooting and Technical Sports, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Centre of Mathematical Modelling of IAPMM named after Ya.S.Pidstryhach of NASU, Kostyushka St, 11, Lviv, 79007, Ukraine.

Лопатьєв Анатолій: lopatiiv@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-4474-7558>; Кафедра стрільби та технічних видів спорту, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Центр математичного моделювання Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С.Підстригача, вул. Костюшка, 11, Львів, 79007, Україна.

Demichkovskiy Andrii: snauper777@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-2049-9844>; Department of Shooting and Technical Sports, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Kostyushka St, 11, Lviv, 79007, Ukraine.

Демічковський Андрій: snauper777@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-2049-9844>; Кафедра стрільби та технічних видів спорту, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшка, 11, Львів, 79007, Україна.

Tkachek Vasyl: tkachek@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5062-8857>; Department of Shooting and Technical Sports, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Kostyushka St, 11, Lviv, 79007, Ukraine.

Ткачєк Василь: tkachek@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5062-8857>; Кафедра стрільби та технічних видів спорту, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшка, 11, Львів, 79007, Україна.

Cite this article as:

Лопатьєв, А., Демічковський, А., & Ткачєк, В. (2020). Індивідуалізація техніко-тактичної підготовки кваліфікованих стрільців з пневматичної гвинтівки на етапі спеціалізованої базової підготовки. *Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту*, 12, 21-24. <https://doi.org/10.17309/apfvs.2020.05>

Received: 05.11.2020. Accepted: 20.11.2020. Published: 11.01.2021

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).